

розробленні ефективних методик етичного виховання в навчальних дисциплінах, порівняльному аналізі практики у ЗВО, дослідженні впливу цифрового середовища на моральну рефлексію студентів та створенні моделей інтеграції морально-етичного компонента в програми підготовки педагогів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Баханов К. Звіт про проведення педагогічної практики. Бердянськ : Університетське видання БДПУ. 2021.
2. Васильченко Н. І. Морально-етичні орієнтири сучасного педагога: виклики часу. *Педагогічний дискурс*. 2022. № 33. С. 38–42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Кодекс законів про працю України: Закон від 10.12.1971 № 322-VIII. Ст. 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
4. Національний агент з забезпечення якості вищої освіти. Методичні рекомендації з організації практики в ЗВО. К., 2021. 28 с. URL: <https://naqa.gov.ua>
5. Учителя можуть звільнити за аморальний проступок і булінг. *Освіта.UA*, 15.02.2021.
6. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
7. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 6. Ст. 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
8. Хоменко О. В. Професійна етика вчителя: зміст, напрями формування. *Педагогічні науки: теорія і практика*. 2023. № 1(39). С. 112–117.
9. Черевичний Г. С. Педагогічна практика майбутніх учителів історії (сучасні технології організації та проведення): метод. рекомендації. К. : Юстон, 2024. 72 с.

REFERENCES

1. Bakhanov, K. (2021). Zvit pro provedennia pedahohichnoi praktyky [Report on teaching practice]. Berdiansk : Universytetske vydannia BDPU. [in Ukrainian]
2. Vasylenko, N. I. (2022). Moralno-etychni oriientyry suchasnoho pedahoha: vyklyky chasu [Moral and ethical guidelines of a modern teacher: challenges of the time]. *Pedahohichniy diskurs*. № 33. S. 38–42. [in Ukrainian]
3. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy: Zakon vid 10.12.1971 № 322-VIII [Labor Code of Ukraine: Law of 10.12.1971 No. 322-VIII]. St. 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [in Ukrainian]

4. Natsionalnyi ahent z zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. Metodychni rekomendatsii z orhanizatsii praktyky v ZVO [National Agency for Quality Assurance in Higher Education. Methodological recommendations for organizing internships in higher education institutions]. (2021). K., 28 s. URL: <https://naqa.gov.ua> [in Ukrainian]

5. Uchytelia mozhut zvilnyty za amoralnyi prostupok i bulinh [Teachers can be fired for immoral misconduct and bullying]. *Osvita.UA*. 15.02.2021. [in Ukrainian]

6. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [On Education: Law of Ukraine dated 05.09.2017 No. 2145-VIII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]. (2017). № 38–39. St. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian]

7. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy vid 16.01.2020 № 463-IX. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [On complete general secondary education: Law of Ukraine dated January 16, 2020 No. 463-IX. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]. (2020). № 6. St. 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> [in Ukrainian]

8. Khomenko, O. V. (2023). Profesiina etyka vchytelia: zmist, napriamy formuvannia [Teacher's professional ethics: content, directions of formation]. *Pedahohichni nauky: teoriia i praktyka*. № 1(39). S. 112–117. [in Ukrainian]

9. Cherevychnyi, H. S. (2024). Pedahohichna praktyka maibutnikh uchyteliv istorii (suchasni tekhnolohii orhanizatsii ta provedennia): metod. rekomendatsii [Pedagogical practice of future history teachers (modern technologies of organization and conduct): method. Recommendations]. K. : Yuston. 72 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧИСТЯКОВА Ірина – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач аспірантури і докторантури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх педагогів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHYSTYAKOVA Iryna – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Head of Postgraduate and Doctoral Studies at Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Scientific interests: professional training of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 12.10.2025 р.

Стаття прийнята до друку 26.10.2025 р.

УДК 372.4:821

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-304-310

ШВЕЦЬ Оксана –

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7120-9299>
e-mail: super.oksana7@ukr.net

КВЕСТИ ЗА ЗМІСТОМ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ, ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті з'ясовано, що використання художньої літератури у закладі дошкільної освіти дає змогу сформувати гармонійно та всебічно розвинену особистість дитини дошкільного віку. Автором наголошено, що серед технологій, які вдало відповідають вимогам сучасності, є цікавими та інтерактивними на етапі дошкільного дитинства є квести. Описано, що квест за змістом

художнього твору – це діяльність, орієнтована на вирішення проблеми, під час якої головний герой має дійти до мети, виконуючи різні завдання або долаючи різні перешкоди.

Проаналізовано види квестів у закладах дошкільної освіти: лінійний, штурмовий, коловий. Наголошено, що кожен із них має свої специфічні функції та застосовується у роботі з дошкільниками, враховуючи вік дітей, зміст обраного художнього твору та мету діяльності, яку обрав вихователь закладу дошкільної освіти. Описані етапи підготовки до квесту за О. Стаєнною, які дають змогу констатувати, що квести допомагають раціонально, логічно, гнучко інтегрувати різні форми організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти.

Розглянуто літературні квести як проблемне завдання, спрямоване на пізнавальну та дослідницьку діяльність, розвиток критичного, логічного, аналітичного і творчого мислення дітей під час роботи з художнім твором. Наголошено, що квести можуть охоплювати інтелектуальні завдання (кросворд на ключові терміни художнього твору, ребуси, криптограми, шифри, роботу з QR-кодами), рухові (біг, стрибки на швидкість, проходження лабіринту чи шляху з перешкодами), творчі (малювання карти, складання вірша/казки/розповіді за прочитаним твором, спів, музикування тощо).

Наведена автором орієнтовна тематика літературних квестів для дітей старшого дошкільного віку стане орієнтиром для роботи вихователів у закладі дошкільної освіти.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у вивченні зарубіжного досвіду використання квестових технологій у роботі з дітьми на етапі дошкільного дитинства.

Ключові слова: квест, літературний квест, художні твори, засіб, формування, дитина дошкільного віку.

SHVETS Oksana –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department

of Preschool and Primary Education

Kremenetsk Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7120-9299>

e-mail: super.oksana7@ukr.net

QUESTS BASED ON THE CONTENT OF LITERARY WORKS AS A MEANS OF SHAPING THE PERSONALITY OF A PRESCHOOL CHILD IN A PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

A preschool teacher must be fluent in various forms, using means, methods and techniques of educational influence on preschoolers in order to form them as individuals. Currently, the introduction of innovative technologies into the work of preschool educational institutions is relevant, including quest technology. It can be used to solve various educational tasks: activating children's cognitive activity, developing speech skills, artistic and aesthetic education, forming artistic and speech competence, etc. Purpose – to theoretically characterize literary quests based on the content of literary works as a means of forming the personality of a preschooler in a preschool educational institution. Methods: theoretical (analysis of psychological and pedagogical, philosophical, scientific and methodological literature to determine the specifics of the technology of quests in the system of preschool education, determination of their types of quests and features); comparison, systematization, description of the content and specifics of the organization of various types of quests in a preschool educational institution (linear, assault, circular); comparison of research results in order to identify the features of the phenomenon under study.

It is analyzed that a quest is an activity focused on solving a problem, during which the main character must reach the goal by completing various tasks or overcoming various obstacles (according to the content of the work of art). The following types of quests in preschool educational institutions are distinguished: linear, assault, circular. It is emphasized that each of them has its own specific functions and is used in working with children, taking into account the age of children, the content of the chosen work of art and the purpose of the activity chosen by the educator. Moreover, the combination of cognitive theoretical materials with practical exercises allows preschool educators not only to reveal the mechanism of conducting a quest in an accessible way, but also to rationally, logically, flexibly use the form of organizing children's artistic and speech activities in a preschool educational institution. The main provisions formulated in the study, the factual material presented, and the conclusions drawn can be used to prepare theses, articles for scientific and practical conferences, and to prepare multimedia presentations for use in the work of a preschool teacher.

Quest is an activity focused on solving a problem, during which the main character must reach the goal by completing various tasks or overcoming various obstacles (according to the content of the work of art). The following types of quests in preschool educational institution are distinguished: linear, assault, circular. The described stages of preparation for the quest according to O. Staienna reflected the relevance and logic of constructing quests, the need to follow them for the correct organization of quest activities in preschool educational institution. The given approximate topics of literary quests for children of preschool age will become a reference point for the work of educators in preschool educational institution.

Key words: quest, literary quest, works of art, means, formation, preschool child.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Художня література програмує цілісну особистість дошкільника, невіддільну від загально-людських ціннісних орієнтирів, які підносять її як національну інкультурну істоту на якісно новий, високий ступінь розвитку. Через свій значний вплив на дитину, художня література сприяє всебічному формуванню особистості, яка любить та шанує свою Батьківщину і водночас вільна, відкрита для пізнання через слово інших культур, для розуміння їхніх ідей та цінностей, здатна створювати національні та загальнолюдські цінності. Закладені в дошкільні роки морально-етичні категорії проходять через усе життя особистості. Доброта, товариськість, любов до людей, благородство, патріотизм, відповідальність – все це

формується в дитинстві через художню літературу, яка збагачує дитину дошкільного віку досвідом, розвиває естетичні почуття, сприяє формуванню високих духовних цінностей [3, с. 11].

В умовах сьогодення нормативно-правовими документами (Законом «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні) пріоритетність надається соціально розвиненій особистості, здатній до самореалізації, життєтворчості під час впровадження особистісно-орієнтованої системи освіти. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (2021) [1], діючі програми розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку [8] засвідчують вагому роль художньої літератури в формуванні особистості дошкільника. Всі освітні напрями у

закладі дошкільної освіти (далі – ЗДО) супроводжуються художнім словом, тому майбутній вихователь повинен бути готовим та здатним використовувати художню літературу для формування зростаючої особистості дошкільника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Наукова позиція щодо вагомості ролі художнього слова у вихованні дітей залишається незмінною (О. Амацьєва, А. Богуш, В. Бенера, О. Бочкарьова, Н. Гавриш, Р. Жуковська, О. Монке, Ю. Руденко та ін.), з огляду на його пріоритетне значення для розвитку мовлення, образності мислення та уяви дошкільників, формування у них оцінно-етичних суджень, засвоєння соціокультурної норми [10, с. 100]. Є підстави вважати, що художня література була й залишається одним з важливих засобів виховання особистості на етапі дошкільного дитинства. Дошкільники люблять слухати казки, оповідання, запам'ятовувати вірші. Художня література постає перед дітьми скарбницею культури, джерелом реальних знань та сильних емоційних вражень та переживань. Сприймання творів художньої літератури є активним процесом, тісно пов'язаним з мисленням, у ході якого дитина дошкільного віку навчається порівнювати, аналізувати, узагальнювати, тобто виконувати перцептивні та мисленнєві дії.

Дисертації вітчизняних науковців останніх років відображають різні аспекти проблеми використання художньої літератури для впливу на дитину: В. Кузіна, Л. Галаманжук – через пластичну діяльність, О. Амацьєва, Т. Атрошенко, А. Богуш, О. Ілларионова – через мовленнєву діяльність, І. Луценко, Т. Котик, М. Батьо, М. Батьо та О. Швець – через художньо-мовленнєву діяльність тощо [2, с. 32]. Цими дослідженнями обґрунтовано важливу роль художніх творів у роботі з дітьми дошкільного віку, цінність художньо-мовленнєвої діяльності, як провідної діяльності використання художнього слова у ЗДО для формування, розвитку особистостей дошкільників, враховуючи їхні вікові та індивідуальні особливості. Теоретичний аналіз проблеми (А. Богуш, В. Бенера, Н. Гавриш, Т. Котик, Н. Маліновська та ін.) дав змогу з'ясувати, що художньо-мовленнєва діяльність дитини – це специфічний вид діяльності, пов'язаний із сприйманням, розумінням і відтворенням дітьми змісту художніх творів у різних видах ігор і театралізованих дійств; продуктивно-естетична діяльність (музична, образотворча, конструктивна), що супроводжується образним мовленням та у процесі якої використовуються різні жанри художнього слова [5, с. 231]. У монографії А. Богуш, Л. Березовської «Творче самовираження дошкільників у художньо-мовленнєвій діяльності» (2008) [5] обґрунтовано поняття «творче мовленнєве самовираження дошкільників», сутність якого полягає у вмінні дошкільника розкрити своє «Я». Наголошено, що зростаюча особистість дошкільника прагне до самовираження і художньо-мовленнєва діяльність може виступати засобом та умовою розвитку творчого самовираження кожної дитини, враховуючи її індивідуальні та психологічні особливості. Це дає підставу зазначити, що за

досліджених науковцями умов особливого значення набуває проблема оптимізації індивідуально-творчого потенціалу особистості дитини для раннього онтогенезу. Так, А. Богуш [4] розглядає роль художньо-мовленнєвої діяльності у розвитку дитини дошкільного віку та необхідність її інтеграції у різні види діяльності дітей, взаємозв'язок між видами такої діяльності в закладі дошкільної освіти. Аналіз праць Н. Богданець-Білокаленко допомогло уточнити питання щодо організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей на засадах компетентнісного підходу, що відповідає сучасним запитам суспільства. «Вихователі мають переглянути свою готовність і необхідність нового осмислення використання художніх творів у практиці роботи сучасних ЗДО», – акцентує увагу вчена [3, с. 10]. Досі недослідженими залишаються аспекти використання квестів за змістом художніх творів з метою формування особистості дошкільника у закладі дошкільної освіти.

Мета статті – теоретично охарактеризувати літературні квести за змістом художніх творів, як засіб формування особистості дошкільника в закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Вихователь закладу дошкільної освіти повинен вільно володіти різними формами, використовуючи засоби, методи і прийоми освітнього впливу на дошкільників з метою формування їх як особистостей. Наразі актуальним є впровадження інноваційних технологій у роботу закладів дошкільної освіти, серед яких квест-технологія. Її можна використовувати задля розв'язання різноманітних освітніх завдань: активізації когнітивної діяльності дітей, розвитку мовленнєвих навичок, художньо-естетичного виховання, формування художньо-мовленнєвої компетентності тощо. Квести є «модним дозвіллям» дітей дошкільного віку та дорослих. Необхідно наголосити, що поняття «квест» означає пошук. Сучасні трактування цього терміну пов'язані з кількома підходами: спочатку під квестом розуміли особливу комп'ютерну гру, а згодом Вільям Кроутер розробив програму «ColossalCaveAdventure», згідно з сюжетом якої головний герой повинен виконувати завдання, переміщуючись у великій печері [7, с. 8]. У сфері комп'ютерних ігор з'являються ігри-квести, сюжет яких передбачав, що головний герой має дійти до фінішу, виконуючи різні завдання, розшукуючи різні предмети тощо. У 90-х роках такого роду ігри були популяризовані в Україні, поширився термін «квест» [60, с. 370]. Вони мали і мають значний вплив на особистість, адже навчають долати перешкоди на шляху досягнення поставлених завдань, стимулюють бути рішучими, винахідливими, креативними. В умовах сьогодення під квестом можна розуміти сюжет художнього твору, у якому головний герой має дійти до мети, виконуючи різні завдання або долаючи різні перешкоди [7, с. 8]. Квест – це діяльність, орієнтована на вирішення проблеми, також квест (вебквест) – це унікальна освітня технологія [9, с. 369]. Суть квесту розуміємо як проблемне (або проєктне) завдання з

елементами рольової гри, для виконання якого застосовують інформаційні ресурси Інтернету. Г. Лебідь наголошує, що «квест – це дуже цікавий і перспективний вид діяльності і рольова гра» [9, с. 370]. У закладах дошкільної освіти літературний квест – командна гра, гра-пошук, рухлива і водночас інтелектуальна гра, неординарна організація дозвілля дошкільників і вихователів. Під час аналізу науково-педагогічних джерел було з'ясовано, що в Україні є заклад дошкільної освіти – Миколаївський ЗДО № 94, вихователі якого протягом тривалого часу застосовують квести для ознайомлення, закріплення знань дітей щодо художньої літератури. Ними ж отриманий позитивний досвід такої діяльності, що ґрунтується на партнерстві, роботі вихователя разом із колективом, дитиною, дітей між собою з урахуванням їхніх вікових можливостей та потреб розвитку. Увага вихователів вказаного ЗДО спрямовувалась на формування життєво-соціальних вмінь і навичок, які закріплюються в практичних формах їхньої активності (іграх, моделюванні, проєктах). Вважаємо, що передовий педагогічний досвід вихователів цього ЗДО може бути поширений та впроваджений по усіх закладах дошкільної освіти для роботи з художніми творами [7, с. 1]. Сучасні дошкільники здатні використовувати різні джерела та способи пошуку інформації: із телебачення, художньої літератури, Інтернету. Задоволення цікавості, що притаманна дитині, потребує від вихователя вміння використовувати ігрові прийоми, надавати перевагу активному засвоєнню знань дітьми, розвивати їхні творчі здібності, а також створювати підґрунтя для набуття дошкільниками вміння самостійно аналізувати віднайдену інформацію та здобувати нові знання, використовуючи ігрові прийоми. Під час вивчення художніх творів важливо засобами квест-технології навчити кожну дитину керувати своїми думками, швидко орієнтуватися в будь-якій ситуації, брати на себе відповідальність, робити добро та організовувати інших на добрі справи.

У закладі дошкільної освіти проведення квесту надає змогу перетворити засвоєння навчального матеріалу на заняттях з художньої літератури в цікаву історію. А. Аніщук, Ю. Мойсєєнко зазначають, що дитяча література через призму добра й зла, справедливості й упередженості, правди й кривди дає можливість дошкільнику отримати нові знання, засвоїти досвід і перенести його в реальне життя, повноцінно сприймаючи та інтерпретуючи навколишній світ [9, с. 369]. Зміст художніх творів виступає своєрідним транслятором інформації, моделей поведінки, світоглядних орієнтирів і водночас каталізатором дитячої свідомості. Саме гра мотивує до освітньої діяльності, стає цікавою, продуктивною, такою, яку дитина дошкільного віку запам'ятає надовго. Квести перетворюють вивчення певного художнього твору в захопливу історію, а засвоєння художнього матеріалу – в цікаву пригоду. Під час проведення квест-подорожі створюємо ситуації, що стимулюють пізнавально-пошукову активність дітей, розвивають уміння з'ясовувати суперечності, висловлювати припущення та формувати рішення.

Педагог так організовує ситуацію, щоб діти займали позицію активного суб'єкта діяльності. Провідним видом діяльності в квесті є гра, яка дає великі можливості для пізнання різних предметів ужитку, для їхньої класифікації, створює умови для логічного розмірковування, організації мислення та висловлення своєї думки. Залежно від мети діяльності квести передбачають різні форми об'єднання дітей: у групи, пари. Це дозволяє формувати в дітей дошкільного віку навички колективної діяльності, спілкування, взаємодії з однолітками. Наголосимо, що під час виконання завдань квесту дитина може безпосередньо сприймати предмети, практично діяти з ними, самостійно пояснювати свої дії, узагальнювати і, спираючись на них, обґрунтовувати свої твердження [7, с. 6]. Під час квесту вихователі та діти дошкільного віку діють злагоджено та разом, створюють атмосферу співпраці, стають партнерами у грі та відповідальні за свою частину спільної справи. Емоційна атмосфера радості від загальної, колективної роботи забезпечує успіх у сприйманні, усвідомленні та відтворенні змісту художнього твору. Застосування квест-технології сприяє формуванню пізнавальної активності в дитини під час виконання ігрових дослідницько-пошукових завдань за змістом художнього твору. Лексико-стилістичний аналіз художнього твору сприяє усвідомленню дітьми значення слів та розвиткові навичок правильного вживання слів, літературних термінів. Він ґрунтується на включенні дітей у такі види діяльності (за А. Богущ, Н. Гавриш) [4]: добір до слів художнього твору слів, близьких за значенням; пошук і пояснення застосування автором епітетів, метафор, дієслів, порівнянь тощо; співставлення прикладів мовлення персонажів; мовленнєві спостереження, мовленнєвий експеримент (правильність використання художньо-виразних засобів). Мовні засоби (епітети, порівняння, метафори) мають значення в тексті як засоби характеристики героїв, описів природи, пених процесів тощо. Активна увага дітей до мовних засобів художнього тексту звертається за раунок запитань: «Чому автор вживає це слово? Якими словами автор називає...? Які думки висловлює автор? Якими словами описується дія або стан героя?». Розширенню та збагаченню словникового запасу дітей сприятиме складання тематичного словника на основі тексту. Словникова робота може проводитись на різних етапах роботи з текстом: на етапі підготовки до вивчення нового художнього тексту (пояснюємо те, що ускладнює сприймання змісту твору); на етапі повторення матеріалу (повторюються важкі слова та їх значення); під час первинного слухання художнього твору; під час аналізу фактичного змісту художнього тексту. Отже, поєднання логічного і мовного аналізів забезпечує засвоєння емоційного та образного змісту художнього тексту [7, с. 27]. Методи стимулювання практичної художньо-естетичної діяльності застосовуються для створення тієї емоційної, творчої атмосфери, яка необхідна для слухання творів художньої літератури. В. Сухомлинський писав: «Найважливішим засобом впливу на дитину, що облагород-

жує почуття, душу, думку, переживання, є краса і велич, сила і виразність рідного слова» [3, с. 17]. Квест-гра підвищує рівень мотивації докільників до виконання завдань та робить звичайні заняття з художньої літератури корисними, пошуковими і такими, що запам'ятовуються дітям надовго. Виділяють певні види квестів, котрі подамо в таблиці 1.

Таблиця 1.

Види квестів у ЗДО

[складено на основі джерел 6; 7; 9]

Назва квесту	Його специфіка
Лінійний	завдання потрібно розв'язувати одне за одним; гравці рухаються за заздалегідь спланованим маршрутом.
Штурмовий	гравці отримують завдання, підказки до його виконання, але спосіб розв'язання та маршрут обирають самостійно.
Коловий	маршрут має колову структуру. У цьому виді квесту бере участь кілька команд, що стартують із різних позицій і рухаються до фінішу кожна за власним маршрутом.

Літературний квест у ЗДО – це проблемне завдання, спрямоване на пізнавальну та дослідницьку діяльність, розвиток критичного, логічного, аналітичного і творчого мислення дітей під час роботи з художнім твором [6, с. 12]. Враховуючи вікові особливості дітей дошкільного віку, для них найбільше підходять лінійні літературні квести. Такі квести можуть містити інтелектуальні (кросворд на ключові терміни художнього твору, ребуси, криптограми, шифри, роботу з QR-кодами), рухові (біг, стрибки на швидкість, проходження лабіринту чи шляху з перешкодами), творчі завдання (малювання карти, складання вірша/казки/ розповіді за прочитаним твором, співи, музикування тощо). М. Батьо зазначає, що сприйняття художніх творів дитиною є активним процесом, так як в його основі лежить естетичне ставлення до самого життя, яке спонукає людину до творчості і до потреби в ньому. Важливим для сприйняття мистецтва є посилення інформаційно-художнього сигналу, що дають квести [2, с. 33]. Основними критеріями вдалого літературного квесту є: безпечність для учасників, оригінальність, логічність, цілісність, відповідність запланованому художньому сюжету, створення атмосфери повного занурення в гру. Цікавий квест має ґрунтуватися на комунікаційній взаємодії між гравцями, позитивній психологічній атмосфері.

Орієнтовна тематика літературних квестів для дітей старшого дошкільного віку [8]: «Де живуть сестрички-римки – знають Саші і Маринки» (творчі ігри та вправи зі звуками і словами-римиами); «Хто правий?» (за твором «Суперечка» П. Ребро); «Хто найкращий пустунець?» (за твором «Непосидько-вітерець», В. Скомаровського); «Погодні примхи» (за твором «Дві хмароньки», Олександра Олеся або «Плаче дощик-тонконіг» М. Тарасівського); «Чи так буває?» (за твором «М'яке і пухнасте» І. Андрусяка); «Лісова пригода» (за твором «Упустила білка шишку» В. Шульжик); «Боягузик лісовий» (за твором «Про

зайчика» Г. Чорнобицької) та ін. Етапи підготовки квесту (за О. Стаєнною):

1. Написання сценарію, який буде цікавий дітям за сюжетом і міститиме інформацію пізнавального характеру (обрати художній твір і творчо обдумати його втілення у грі).

2. Розроблення маршруту, що має бути незвичним для дітей і цілком безпечним. Водночас важливо, щоб під час проходження запропонованого маршруту діти мали змогу вільно рухатися і діяти самостійно. Тож, залежно від особливостей ЗДО можна розробити один із таких маршрутів: у кімнаті, на вулиці, у кімнаті та на вулиці.

3. Підготовка завдань, які мають не лише спиратися на наявні у дошкільників знання, а й бути орієнтованими на зону найближчого розвитку дітей. Для урізноманітнення завдань можна передбачити різні способи пересування дітей дошкільного віку.

4. Виготовлення реквізиту, як-от карти скарбів, грамот, підказок, «чарівних речей», міток, позначок тощо. Їх слід так сховати, щоб діти дошкільного віку були здатні віднайти їх. Проте, пошук не повинен бути занадто простим. Цікавості літературному квесту додадуть «фальшиві» підказки. Для них можна використати повітряні кульки, маленькі коробочки, сувої тканини тощо. Діти дошкільного віку мають відкрити всі коробочки (лопнути кульки, розгорнути сувої тощо) та знайти лише в одній із них необхідну підказку або картку із завданням [9, с. 370]. Важливим у квестах є й метод емоційної дії – уміння вихователя ЗДО виражати власне ставлення до художнього твору за допомогою слова, міміки, жестів під час виконання завдань, проходження маршруту. Для прикладу, його голос може змінювати темп, тембр в залежності від характеру, настрою у змісті твору. Зауважимо, що всі виразальні прийоми використовуються для посилення емоційного впливу слова та збагачення вражень дітей дошкільного віку під час квесту. Подобається дітям у ЗДО словесне малювання – «опис образів (персонажів, пейзажів, помешкання) чи картин, які виникають у свідомості дитини під час слухання літературного твору» [10, с. 194]. Створення серії словесних ілюстрацій, які відбивають основні епізоди художнього твору може передбачати певні підписи або замальовки. Він дещо складний для дошкільників, тому що передбачає вміння виділяти основні епізоди в творі та конкретизувати словесні образи в уяві й описувати словесно усе побачене. Використання під час квесту такого прийому потребує попередньої підготовки вихователя ЗДО та дітей. Ускладнити цей прийом можна творчим завданням, запропонувати придумати до картинок заголовки, щоб виразити основний зміст рядків обраного художнього твору тощо. Таким чином, якість процесу формування особистостей дітей дошкільного віку засобами художньої літератури залежить від доцільної та оптимальної системи методів і прийомів роботи з творами художньої літератури, спрямованими на формування їхньої гармонійно та всебічно розвинутої особистості,

зокрема використання квестів за змістом художніх творів у ЗДО.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, проаналізовано, що квест – це діяльність, орієнтована на вирішення проблеми, під час якої головний герой має дійти до мети, виконуючи різні завдання або долаючи різні перешкоди (відповідно до змісту художнього твору). Виділено такі види квестів у ЗДО: лінійний, штурмовий, коловий. Наголошено, що кожен із них має свої специфічні функції і застосовується у роботі з дітьми, враховуючи вік дітей, зміст обраного художнього твору та мету діяльності, яку обрав вихователь. Більше того, поєднання пізнавальних теоретичних матеріалів із практичними вправами надає змогу вихователям у ЗДО не лише доступно розкрити механізм проведення квесту, а й раціонально, логічно, гнучко інтегрувати форми організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти. Описані етапи підготовки до квесту за О. Стаєнню відобразили актуальність та логічність побудови квестів, необхідність слідування їм для коректної організації квест-діяльності у ЗДО. Наведена орієнтовна тематика літературних квестів для дітей старшого дошкільного віку стане орієнтиром для роботи вихователів у ЗДО. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у вивченні зарубіжного досвіду використання квестових технологій у роботі з дітьми на етапі дошкільного дитинства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 12.09.2025)
2. Батьо М. З. Еволюція поняття «художньо-мовленнєва діяльність». *Pedagogika. Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje na rok 2016: zb. Artykuł naukowych Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej* (30.12.2021, Warszawa, Poland). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour». 2016. С. 32–35.
3. Богданець-Білокаленко Н. *Дитяча література як важливий складник у вихованні толерантності дітей дошкільного віку. Acta Paedagogica Volyniensis*. 2023. № 1. С. 10–17.
4. Богуш А. І. Попова. Розвиток образного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами поетичного гумору: навч. посібн. Київ: Видавничий Дім «Слово». 2014. 200 с.
5. Богуш А., Березовська Л. Творче самовираження дошкільників у художньо-мовленнєвій діяльності: монографія. Одеса: М.П.Черкасов, 2008. 202 с.
6. Болдовський В. В. Квест – це дуже просто (метод. посібн. у створенні квестів). Канів, 2018. 43 с.
7. Квести в закладах дошкільної освіти Миколаївщини: збірка матеріалів обласної творчої групи / за заг. ред. Г. С. Міленіної. Миколаїв : ОІППО, 2019. 100 с.
8. Програми розвитку дітей. URL: mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej (дата звернення: 18.09.2025).
9. Сокол І. М. Класифікація квестів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя : КПУ. 2014. Вип. 36 (89). С. 369–375.

10. Шкребітєнко Л. П. Виховання патріотичних почуттів у дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08; наук. кер. Н. І. Богданець-Білокаленко; Державний заклад «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2019. 297 с.

REFERENCES

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity [Basic component of preschool education]. URL: https://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. [in Ukrainian]
2. Bato, M. Z. (2016). *Evolutsiia poniattia «khudozhno-movlennieva diialnist»* [The evolution of the concept of «artistic and speech activity»]. *Pedagogika. Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje na rok 2016: zb. Artykuł naukowych Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej* (30.12.2021, Warszawa, Poland). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour». S. 32–35. [in Ukrainian]
3. Bohdanets-Biloskalenko, N. (2023). *Dytiacha literatura yak vazhlyvyi skladnyk u vykhovanni tolerantnosti ditei doshkilnoho viku*. [Children's literature as an important component in the education of tolerance of preschool children]. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 1. S. 10–17. [in Ukrainian]
4. Bohush, A., Popova, I. (2014). *Rozvytok obraznoho movlennia ditei starshoho doshkilnoho viku zasobamy poetychnoho humoru: navch. posibn* [The development of figurative speech of older preschool children by means of poetic humor: teaching aids]. Kyiv: Vydavnychiy Dim «Slovo». 200 s. [in Ukrainian]
5. Bohush, A., Berезovska, L. (2008). *Tvorche samovyrazhennia doshkilnykiv u khudozhno-movlennievii diialnosti: monohrafiia* [Quest is very simple (methodological guide to creating quests)]. Odesa: M.P.Cherkasov. 202 s. [in Ukrainian]
6. Boldovskiy, V. V. (2018). *Kvest – tse duzhe prosto (metod. posibn. u stvorenni kvestiv)* [Quest is very simple (methodological guide to creating quests)]. Kaniv. 43 s. [in Ukrainian]
7. Kvesty v zakladyakh doshkilnoi osvity Mykolaivshchyny (2019): *zbirka materialiv oblasnoi tvorchoi hrupy / za zah. red. H. S. Mileninoi*. Mykolaiv : OIPPO. 100 s. [in Ukrainian]
8. *Prohramy rozvytku ditei* [Child development programs]. URL: mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej. [in Ukrainian]
9. Sokol, I. M. (2014). *Klasyfikatsiia kvestiv* [Classification of quests]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools*. Zaporizhzhia : KPU. 36 (89). S. 369–375. [in Ukrainian]
10. Shkrebtienko, L. P. (2019). *Vykhovannia patriotychnykh pochuttiv u ditei starshoho doshkilnoho viku zasobamy khudozhnoi literatury* [Education of patriotic feelings in children of senior preschool age by means of fiction]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.08; nauk. ker. N. I. Bohdanets-Biloskalenko; Derzhavnyi zaklad «Pivdenno-ukr. nats. ped. un-t im. K. D. Ushynskoho». Odesa. 297 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШВЕЦЬ Оксана – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Наукові інтереси: теорія і методика професійної освіти, інноваційні технології підготовки майбутніх вихователів ЗДО та вчителів НУШ.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHVETS Oksana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Preschool

and Primary Education of the Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy.

Scientific interests: theory and methodology of professional education, innovative technologies for training future educators of preschool educational institutions and teachers of the New Ukrainian School.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2025 р.

Стаття прийнята до друку 25.10.2025 р.

УДК 37.011.3:005:336.2:81276.6:502/504-051

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-310-315

ШИМАНСЬКА Віра –

доктор філософських наук в галузі педагогіка
доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7308-5567>
e-mail: vira.shymanska@lnu.edu.ua

ЕВОЛЮЦІЯ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ТУРИСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СУЧАСНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджується еволюція англomовної термінології в галузях екології та туризму та її трансформації у сучасному професійному дискурсі. Проаналізовано ключові семантичні зміни, що відбулися в термінах, пов'язаних з охороною довкілля, розвитком сталого туризму та управлінням природними ресурсами. Особлива увага приділяється інтеграції екологічних і туристичних концептів.

Висвітлюються сучасні тенденції розвитку термінології, включно з появою нових лексичних одиниць (overtourism, regenerative tourism), уточненням та спеціалізацією існуючих понять (pollution → carbon footprint, conservation → sustainability) і впровадженням цифрових та міжкультурних концептів (virtual tourism, eco-destinations). Досліджується їхнє практичне значення для формування лексичної компетентності майбутніх фахівців, що дозволяє підвищувати ефективність академічного та професійного спілкування англійською мовою, забезпечувати точність наукових текстів і сприяти реалізації принципів сталого розвитку.

Зроблено порівняльну характеристику лексичних одиниць, що функціонують у сфері екології та туризму, з метою виявлення спільних тенденцій у їх семантичній еволюції та особливостей адаптації до сучасного професійного дискурсу. Порівняльний аналіз засвідчив взаємопроникнення термінологічних систем обох галузей, що зумовлено глобалізаційними процесами, розвитком сталого туризму та зростанням ролі екологічної свідомості у туристичній діяльності.

Здійснено порівняльну характеристику сучасних підручників, присвячених вивченню англійської мови для професійного спілкування у галузях туризму та екології. Аналіз показав, що навчальні матеріали обох напрямів мають спільну тенденцію до інтеграції лексики сталого розвитку, міжкультурної комунікації та професійної етики. Разом з тим, підручники з англійської мови для туризму переважно зосереджені на формуванні навичок сервісної комунікації, тоді як навчальні ресурси з екологічного спрямування – на розвитку наукової термінології та екологічного мислення.

У статті представлено методичні розробки, спрямовані на практичне застосування нової лексики в межах аудиторної роботи студентів, що передбачають використання інтерактивних вправ, рольових ситуацій та комунікативних завдань, орієнтованих на реальні професійні контексти екології та туризму. Залучення таких форм роботи сприяє активному засвоєнню термінології, розвитку навичок усного та писемного професійного мовлення, а також формуванню стійкої мотивації до вивчення англійської мови у майбутніх фахівців.

Ключові слова: екологія, туризм, англomовна термінологія, лексичні трансформації, професійна комунікація, сталий розвиток, міждисциплінарний дискурс.

SHYMANSKA Vira –

PhD in Pedagogy Associate Professor, Department
of Foreign Languages for Natural Sciences
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7308-5567>
e-mail: vira.shymanska@lnu.edu.ua

EVOLUTION OF ENGLISH-LANGUAGE ECOLOGICAL AND TOURISM TERMINOLOGY IN MODERN PROFESSIONAL DISCOURSE

The article examines the evolution of English terminology in the fields of ecology and tourism and its transformations in contemporary professional discourse. Key semantic changes in terms related to environmental protection, sustainable tourism development, and natural resource management are analyzed. Particular attention is paid to the integration of ecological and tourism concepts, which enables the formation of a comprehensive interdisciplinary professional discourse.

The study highlights current trends in terminology development, including the emergence of new lexical units (overtourism, regenerative tourism), the clarification and specialization of existing terms (pollution → carbon footprint, conservation → sustainability), and the incorporation of digital and intercultural concepts (virtual tourism, eco-destinations). The practical significance of these transformations for developing lexical competence among future specialists is emphasized, facilitating effective academic and professional communication in English, ensuring precision in scientific texts, and promoting the principles of sustainable development.